

การวิเคราะห์พัฒนาการขบวนการนิสิตนักศึกษา

นางสาวสุปรีดา ลอตระกุล

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

ISBN 974-566-722-6

013407

i 17998694

AN ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF THAI STUDENT MOVEMENT

Miss Supreeda Lotrakul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Higher Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์พัฒนาการของขบวนการนิสิตนักศึกษาไทย

โดย นางสาวสุปรีตา ลอตระกูล

ภาควิชา อุดมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร)

รักษาการในตำแหน่งรองคณบดีฝ่ายวิชาการ

ปฏิบัติราชการแทนรักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ คุณรัตน์)

.....
.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์)

.....
.....

(อาจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุช)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์พัฒนาการขบวนการนิสิตนักศึกษาไทย
ชื่อนิสิต นางสาวสุปรีภา ล้อตระกูล
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์
ภาควิชา อุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2528

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาที่เกิดขึ้นก่อนปีพ.ศ. 2507 เพื่อเป็นพื้นฐานสร้างความเข้าใจบทบาทของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อสังคมในสมัยต่อ ๆ มา
- 2) ศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรวมตัวของนิสิตนักศึกษา ซึ่งมีบทบาทในฐานะกลุ่มผู้นำนิสิตนักศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2507-2526 อันจะนำไปสู่ความเข้าใจในพัฒนาการของความคิดทางสังคมของผู้นำนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทของนิสิตนักศึกษา
- 3) ศึกษาการดำเนินงานและกิจกรรมซึ่งกลุ่มนำของนิสิตนักศึกษาใช้ในการเคลื่อนไหว เพื่อให้ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากนิสิตนักศึกษาทั่วไป และเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในขบวนการนิสิตนักศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ Historical Methods โดยจะศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือทางด้านการศึกษาและสังคมศาสตร์ วิทยานิพนธ์ วารสาร ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ ของทางราชการ เพื่อนำมาวิเคราะห์และเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์

สรุปผลการวิจัย

- 1) การเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษายุคแรกนั้น เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อพิทักษ์ความถูกต้องและความยุติธรรมเรียกร้องสันติภาพ โดยมีคณะกรรมการนักศึกษาเป็นองค์กรนำในการเคลื่อนไหว โดยได้รับอิทธิพลทางด้านความคิดทางสังคมจากกลุ่มก้าวหน้าในวงการศึกษาและวรรณกรรมยุคนั้น รูปแบบของการเคลื่อนไหวนั้นนอกจากจะใช้การประชุม

การประท้วง การเดินขบวน แล้วยังมีการเคลื่อนไหวทางค่านิยมค่านิยมใหม่ ๆ โดยเฉพาะแนวความคิดสังคมนิยม สำหรับความคิดทางสังคมนั้น มีการเรียกร้องให้นักศึกษาออกไปรับใช้สังคมภายหลังสำเร็จการศึกษา และเป็นครั้งแรกที่มีความพยายามจะก่อตั้งองค์กรนิสิตนักศึกษา ระหว่างสถาบัน

2) องค์กรนำของนิสิตนักศึกษามี 2 ลักษณะ คือ แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งมีบทบาทควบคู่กันมาเสมอ แบบเป็นทางการ ก็คือ คณะกรรมการองค์การนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรนาระดับสถาบัน และศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา องค์การนิสิตนักศึกษา 20 สถาบัน, และสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรนาระดับขบวนการในแต่ละยุคสมัยตามลำดับ สำหรับกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ คือ กลุ่มอิสระ ซึ่งยุคแรกเป็นการรวมตัวของนิสิตนักศึกษาต่างสถาบันที่สนใจ ปรัชญา วรรณกรรม และปัญหาสังคม มีลักษณะแปลกแยก แสวงหา ปฏิเสธอำนาจ ในยุคต่อมาเป็นการรวมตัวของนิสิตนักศึกษาภายในสถาบันที่สนใจปัญหาสังคมและการเมือง มีลักษณะกร้าวแกร่ง และแสวงหาอำนาจมากขึ้น กลุ่มอิสระนี้ว่ามีบทบาทสำคัญในการสร้างขบวนการนิสิตนักศึกษาไทย

3) ความขัดแย้งขององค์กรทั้งสองประเภทเกิดขึ้นจากแนวความคิดที่แตกต่างกัน และการมองยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีต่างกัน จนกระทั่งได้มีการแยกตัวของกลุ่มอิสระตั้งเป็น "สหพันธ์นักศึกษาอิสระแห่งประเทศไทย" ในปีพ.ศ. 2515 และตั้ง "สหพันธ์นักศึกษาเสรีแห่งประเทศไทย" ในปีพ.ศ. 2516 แต่องค์กรทั้งสองสามารถรวมตัวอย่างเป็นเอกภาพทั่วทั้งขบวนการในปีพ.ศ. 2518-2519 โดยรับอิทธิพลทางความคิดบางส่วนจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

4) ปัจจัยทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมีผลต่อการเติบโตของขบวนการนิสิตนักศึกษา การจำกัดอิสระและเสรีภาพ ความไร้สาระของงานกิจกรรม การขาดแคลนบรรยากาศทางวิชาการ และความสัมพันธ์ที่ห่างเหินกันของอาจารย์กับนิสิตนักศึกษา เป็นแรงผลักดันให้นักศึกษาออกไปแสวงหาภายนอกสถาบัน โดยมีนักวิชาการ กลุ่มก้าวหน้าทางความคิด เป็นผู้เกื้อหนุนให้แนวความคิดพัฒนาไปมากขึ้น และการเรียนรู้สภาพที่เป็นจริงของปัญหาในชนบทและปัญหาสังคมเมือง ตลอดจนระบอบปกครองแบบเผด็จการ เป็นตัวเร่งให้นักศึกษาแสวงหาทางออกให้กับสังคม สิ่งเหล่านี้ก่อรูปเป็นความคิดที่ให้นักศึกษาต้องการมีบทบาททางสังคมและการเมืองมากยิ่งขึ้น

5) ภายหลังจากปราบปรามในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2516 นิสิตนักศึกษาที่มีความคิดก้าวหน้าได้กลับมามีบทบาทอีกครั้งหนึ่ง สามารถก่อตั้งองค์การนิสิตนักศึกษา สภานิสิตนักศึกษา และพรรคของนิสิตนักศึกษาได้สำเร็จ แต่เนื่องจากอิทธิพลความคิดของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ยังหลงเหลืออยู่ ประกอบกับความหวาดกลัวจากการถูกปราบปราม การจำกัดรูปแบบปิดลับและเคร่งครัดในวินัย ทำให้เกิดความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ความค้อยประสานกัน และสถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่สามารถสร้างบทบาทให้เป็นที่ยอมรับของนิสิตนักศึกษาได้อย่างแท้จริง

6) กลุ่มก้าวหน้าในขบวนการนิสิตนักศึกษาเริ่มมีปัญหาทางความคิด เมื่อกลุ่มประเทศสังคมนิยมเกิดความขัดแย้ง และแย่งชิงอำนาจกันเอง มีนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ เดินทางกลับสู่เมืองจำนวนมาก มีการวิพากษ์วิจารณ์แนวความคิดต่าง ๆ ในขบวนการนิสิตนักศึกษา และทำให้เกิดความแตกต่างในวิธีการมองปัญหา ทิศทางของการเคลื่อนไหว อันเป็นจุดของความแตกแยกในขบวนการนิสิตนักศึกษา

7) การเคลื่อนไหวของนิสิตศึกษาระยะหลังเป็นการรวมตัวเฉพาะในสถาบันหรือเพียงไม่กี่สถาบัน จนกระทั่งมีการก่อตั้ง "สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย" ขึ้นในปีพ.ศ. 2527 เป็นองค์กรนาระดับขบวนการ บทบาทของนิสิตนักศึกษาได้เริ่มต้นอย่างเป็นทางการใหม่อีกครั้งหนึ่ง

~~ข้อสรุปแนะ~~

ขบวนการนิสิตศึกษานั้น เกิดและเติบโตอย่างมีความสัมพันธ์กับสภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ภายในมหาวิทยาลัยนั้น ปัญหาจากการเรียนการสอน บรรยากาศทางวิชาการและงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา เป็นประเด็นสำคัญที่สร้างความไม่พอใจแก่นิสิตนักศึกษาเสมอมา ดังนั้นผู้บริหารควรให้โอกาสนิสิตนักศึกษาได้แสวงหาและพัฒนาตนเองจากงานวิชาการและงานกิจกรรมอย่างเป็นอิสระโดยแท้จริง โดยผู้บริหารควรติดตามความเปลี่ยนแปลงทางความคิด ความต้องการ และความสนใจของนิสิตนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ผ่านทางงานเขียนหรือกิจกรรมของพวกเขา เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาคความขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างทันที่

Thesis Title AN ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF THAI
STUDENT MOVEMENT

Name Miss Supreeda Lotrakul

Thesis Advisor Associate Professor Pritoon Sinlarat, Ph.D.

Department Higher Education

Academic Year 1985

ABSTRACT

This study investigated : 1) the student movement before 1964, 2) causes of the student movements during the years 1964-1984, 3) working procedures and activities in student organization which went on during the years 1964-1983%

Research Method

This study is a historical research project. Various sources of information and pertinent documents were examined.

Conclusions

1) The objectives of the student movement in the early period which was led by the organization of Students' Committee, were to protect right and justice and to call for peace. The movement was influenced by the progressive group in the circle of publishing business and literature at that time. Apart from gatherings, protects, marches, there were also manifestation of new ideas especially socialism.

As for the social aspect, the students demanded that the graduates should serve the society. There was the first attempt to establish a student organization of various institutes.

2) There were formal and informal types of student organizations, both of which had the leading roles. The formal ones, led by the Student Organization, were the National Student Center of Thailand (NSCT), the Student Organization of 20 institutes and the Student Federation of Thailand. The informal group was the independent group and assembled student from different institutes who were interested in philosophy, literature and social problem. They identified themselves as different, searching and deried power. Later, the independent group was composed of students with interest in social and political problems. They were more aggressive and needed more power. This independent group had major role informing student movement of Thailand.

3) The conflict of the two groups came from opposing ideologies, tacties and strategies. They separated. In 1972, the Independent Student Union of Thailand was formed and in 1973 emerged the Free Students Union of Thailand. Both organization reunited in 1975-76, derived some ideologies from the Communist Party of Thailand.

4) Factors from inside and outside universities affected the growth of student movement. Freedom and liberty which were restricted, meaningless activities, lack of academic ambience and distant relationship between instructors and students contributed to push the students to the outside society. The idea was supported by

intellectuals and progressive group. The reality of social problems in rural and urban areas and also the dictatorship at that time accelerated the students to search for solutions for the society. These factors made them require more roles in social and political aspects.

5) After the suppression in the incident of October 6, 1976, the students with progressive ideologies returned. They succeeded in reestablishing student organization, student council and student party. Due to the remaining influence of the Communist Party of Thailand, the fear of government, the students formed the organization in a secret and strict manner. However, conflicts reappeared in the operation stage. The lack of experience and the rapid change in political situation were the caused that the roles of students were not really recognized.

6) The progressive group in student movement began to have conflicts in ideologies, while the socialist countries had problems and fought for power. Many students who had joined the Communist Party of Thailand returned into town. The ideas of student movement were criticized. The differences in considering problems and directions of the movement were the beginning of fraction in student movement.

7) Student movement in later period was manifested by gathering of students within university of between a few ones. In 1984, the Student Federation of Thailand was founded. And the organized roles of students have begun since then.

Suggestion

The student organization was established in order to solve the problem of learning and teaching in universities. It is hope that administrators should provide a chance for students to fulfill themselves in both academic growth and self-development. Students also should be received more attention and supervision from administrators. Such attention and supervisions from university administrators.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะความอนุเคราะห์จากผู้มีพระคุณหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ กุปรัตน์ หัวหน้าภาควิชาอุดมศึกษา ที่กรุณา ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญสุข ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติม อันมีประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้ และใคร่ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำภาคอุดมศึกษาทุกท่าน ที่ได้กรุณาดำหนดวิชาความรู้ และทักษะ ในการค้นคว้าแสวงหาอันจำเป็นสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญณี แนนรท ที่กรุณาตรวจแก้ บทคัดย่อจนสมบูรณ์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่และบรรณารักษ์ประจำห้องหนังสืออ้างอิง สำนักวิทย- บริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หอจดหมายเหตุ กองจดหมายเหตุ แห่งชาติ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่อำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคุณวรรณิ์ เสือบัว ที่ช่วยพิมพ์และตรวจแก้ไขจนกระทั่งงานเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณอาจารย์ สมหญิง สารโกศล เพื่อน ๆ และผู้ใกล้ชิดทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำและ ช่วยเหลือมาโดยตลอด

ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและความมีน้ำใจของทุกท่าน ที่ช่วยให้งานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลงโดยเรียบร้อย จึงใคร่ขอขอบพระคุณอีกครั้ง มา ณ โอกาสนี้

สุปรีดา ลอตระกูล

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ซ
บทที่	
บทนำ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่จะได้รับ	4
การเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษายุคแรก (ก่อนปีพ.ศ. 2506)	5
ความเจ็บของพลังนิสิตนักศึกษา : ครั้งที่ 1 (ก่อนพ.ศ. 2483)	7
ก. คณะกรรมการสโมสรมหาวิทยาลัย	7
ข. การเคลื่อนไหวทางด้านความคิด	10
ค. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนิสิตนักศึกษา	16
กำเนิดขบวนการนิสิตนักศึกษา : ความพยายามครั้งแรก (พ.ศ. 2483-2501)	21
ก. การเคลื่อนไหวภายใต้กำกับของรัฐ	21
ข. กำเนิดขบวนการนิสิตนักศึกษา : ความพยายามครั้งแรก	22
1. กลุ่มนำอย่างเป็นทางการ	22
2. กลุ่มนำอย่างไม่เป็นทางการ	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

ค.	นิสิตนักศึกษากับสังคมไทย	33
ง.	ลักษณะการเคลื่อนไหวและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	36
	ยุคมีคของพลังนิสิตนักศึกษา ครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2502-2506)	43
ก.	กิจกรรมทางสังคมช่วงแรก	44
ข.	ลักษณะการเคลื่อนไหวและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	46
	1. ปัจจัยภายในสถาบัน	46
	2. ปัจจัยภายนอกสถาบัน	48
	สรุป	50
2	การเคลื่อนไหวทางปัญญา : จุดเริ่มต้นของขบวนการนิสิตนักศึกษา (พ.ศ. 2507-2511)	52
	มหาวิทยาลัยไทยภายหลังการเร่งรัดพัฒนาประเทศ	52
	กลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม	56
	ก. กลุ่มอิสระ	56
	ข. กลุ่มสังกัดองค์กร	63
	ลักษณะการเคลื่อนไหวและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	65
	ก. คนรุ่นใหม่กับการปฏิเสชสังคมมหาวิทยาลัย	65
	ข. การเอื้อของเอกชนกับการเติบโตทางความคิด	70
	ค. ค่ายอาสาพัฒนากับการแสวงหาคูณค่าแบบใหม่	73
	การเติบโตของขบวนการนิสิตนักศึกษาไทย	76
	สรุป	77
3	กำเนิดขององค์กรนำของขบวนการนิสิตนักศึกษา (พ.ศ. 2511-2514)	80
	ลักษณะทั่วไปและการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษา	80

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	การก่อตั้งและกิจกรรมขององค์กรนำ	84
	ก. ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย	84
	ข. กลุ่มอิสระในมหาวิทยาลัย	90
	ค. พลังนิสิตนักศึกษาการเติบโตในคุณภาพใหม่	95
	สรุป	103
4	ความแตกแยกและความเป็นเอกภาพซึ่งนำไปสู่การปราบปรามในที่สุด (พ.ศ. 2515-2519)	106
	การเคลื่อนไหวก่อนเหตุการณ์ "14 ตุลาคม 2516"	107
	ก. สถานทั่วไปและลักษณะการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษา	107
	ข. การขยายบทบาทขององค์กรนำกับการเริ่มต้นของความขัดแย้ง ...	113
	ค. พลังนิสิตนักศึกษาเป็นความหวังของประชาชน	121
	การเคลื่อนไหวหลังเหตุการณ์ "14 ตุลาคม 2516"	123
	ก. สภาพปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของนิสิตนักศึกษา	124
	ข. ความแตกแยกและความเป็นเอกภาพขององค์กรนำ	129
	ค. การใช้ความรุนแรงและการปราบปรามในที่สุด	143
	สรุป	150
5	ความพยายามครั้งใหม่ของนิสิตนักศึกษา (พ.ศ. 2521-2524)	154
	ความพยายามครั้งใหม่ของนิสิตนักศึกษาไทย	156
	ปัจจัยและการก่อเกิดขององค์กรนำ	161
	ปัญหาและความล้มเหลวขององค์กรนำ	164
	สรุป	167

สารบัญ (ต่อ)

บท	หน้า
6	
วิกฤตการณ์ในขบวนการนิสิตนักศึกษาไทย	165
(พ.ศ. 2523 - ปัจจุบัน)	165
ความแตกร้างในขบวนการนิสิตนักศึกษา	165
ความคิดในกลุ่มนำของนิสิตนักศึกษา	167
สภาพปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	168
กลุ่มก้าวหน้ากับการเป็นองค์กรนำที่เป็นทางการ	172
กิจกรรมทางสังคมและการเมือง : บทบาทที่พึงปรารถนา	172
กิจกรรมเพื่อนิสิตนักศึกษา : บทบาทที่ต้องทำ	173
สรุป	174
7	
บทสรุปและแนวโน้มของขบวนการนิสิตนักศึกษาไทย	175
บรรณานุกรม	190
ภาคผนวก	201
ประวัติผู้เขียน	240

บทนำ

การวิเคราะห์พัฒนาการขบวนการนิสิตนักศึกษาไทย

นับตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษา บทบาทของวัด วังและครอบครัว ในฐานะศูนย์กลางของการอบรม การสอนหนังสือและการถ่ายทอดวิชาชีพให้กับกุลบุตรกุลธิดา ก็ลดความสำคัญลง สถาบันโรงเรียนได้เข้ามาแทนที่และให้การศึกษาโดยมีเนื้อหาและขั้นตอน ในการเรียนรู้ที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น และขณะเดียวกันก็ได้กลายเป็นสถานที่ในการรวมคนที่มียุัยใกล้เคียงกันมาอยู่ด้วยกันเป็นจำนวนมาก มหาวิทยาลัยสถาบันการศึกษาระดับสูงก็เป็นแหล่งรวมคนที่มียุัยจะเติบโตเป็นกลุ่มนำของสังคมในอนาคตอันใกล้ นิสิตนักศึกษานั้นนอกจากจะมีความสำคัญ ในฐานะที่จะต้องรับผิดชอบอนาคตของประเทศแล้ว ยังได้รับการยอมรับในฐานะกลุ่มพลังที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับสถาบัน และระดับชาติอย่างต่อเนื่องตลอดมา

ในทางจิตวิทยา ซึ่งพิจารณานิสิตนักศึกษาในด้านที่เป็นคนที่มีธรรมชาติของวัยที่เราเรียน มีพลัง เบิกเผย ตรงไปตรงมา และไวต่ออารมณ์ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชน กองนโยบายและแผนงานเยาวชน 2525: 40-4) ในทางสังคมวิทยานิสิตนักศึกษาคือกลุ่มคนที่มีพื้นฐานทางครอบครัวใกล้เคียงกัน มีความสนใจคล้าย ๆ กัน มีความต้องการในสิ่งเดียวกัน มีผลประโยชน์ทางสังคมน้อย (2525: 42) คุณลักษณะเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดการรวมกลุ่มของนิสิตนักศึกษาและทำให้เข้าใจสภาพความเป็นนิสิตนักศึกษาได้ในระดับหนึ่ง แต่การที่จะทำความเข้าใจถึงพลังของนิสิตนักศึกษาที่มีบทบาทต่อสังคมและการเมือง นับตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ก็จำเป็นจะต้องศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความคิดใหม่ และต่อการรวมตัวของนิสิตนักศึกษากลุ่มต่าง ๆ ที่ได้เข้ามาเคลื่อนไหวและมีบทบาททางสังคมในแต่ละยุคสมัย ซึ่งการรวมกลุ่มดังกล่าวได้ส่งผลอย่างต่อเนื่อง กระทั่งได้ผลักดันให้เกิดขบวนการนิสิตนักศึกษาที่เป็นกลุ่มกัน ซึ่งเรียกกันว่า "ขบวนการนิสิตนักศึกษา"

การรวมกลุ่มของนิสิตนักศึกษามีพัฒนาการมาจากความสนใจและความตื่นตัวของปัจเจกบุคคลในบางยุคสมัยไปสู่การรวมตัวเป็นกลุ่มและเป็นองค์กรในเวลาต่อมา และองค์กรนิสิตนักศึกษา

ที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการก็กลายมาเป็นกลุ่มที่มีบทบาทที่สุดในขณะนี้ ในส่วนขององค์กรนิสิตนักศึกษา นั้น ด้านหนึ่งเป็นผลจากการเติบโตของนิสิตนักศึกษา แต่ในอีกด้านหนึ่งก็เป็นเพียงการรวมตัวของนิสิตนักศึกษาที่สนใจกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในวงแคบเฉพาะกิจกรรมด้านกีฬา บันเทิง และวิชาการเท่านั้น องค์กรดังกล่าวรวมตัวในรูปแบบคณะกรรมการนิสิตนักศึกษาซึ่งต่อมาได้ถูกช่วงชิงจากกลุ่มที่มีแนวความคิดใหม่ที่ต้องการใช้อำนาจอย่างเป็นทางการ เป็นแหล่งในการเผยแพร่ความคิดเห็นของกลุ่ม และมีอำนาจในการจัดกิจกรรมที่สามารถสร้างเงื่อนไขผลักดันนิสิตนักศึกษาให้มีบทบาทต่อสังคมมากขึ้น และได้ขยายบทบาทออกไป กระทั่งถึงการจัดตั้งองค์กรนิสิตนักศึกษา ระหว่างสถาบัน เพื่อเป็นศูนย์กลางในความร่วมมือของนิสิตนักศึกษาทั่วประเทศ

กิจกรรมการเคลื่อนไหวนั้น มีทั้งการเคลื่อนไหวทางด้านความคิดในรูปของ เอกสาร สิ่งพิมพ์ การสัมมนา นิทรรศการ การเสวนา ปาฐกถา และการใช้พลังในการต่อรองหรือเรียกร้องให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ ตลอดจนกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และอาสาพัฒนา ซึ่งนอกจากจะเป็นการช่วยเหลือชุมชนแล้วยังมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงด้านความคิดของนิสิตนักศึกษาด้วย

การเกิดความคิดใหม่ของนิสิตศึกษานั้น โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า เนื่องจากการที่นิสิต นักศึกษาประสบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในสถาบันและสังคมโดยรอบและสภาพปัญหาเหล่านั้น ไม่สอดคล้องกับสิ่งที่พวกเขาศึกษาในมหาวิทยาลัย ดังนั้น เมื่อนิสิตนักศึกษาได้รับความรู้สิ่งใหม่ อันเกิดจากการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดทางวัฒนธรรม พวกเขาจึงมีความหวังและมีความต้องการให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่ดีขึ้น ความหวังดังกล่าวผลักดันให้เกิดแนวความคิดที่จะเข้าไป มีบทบาทต่อสังคมมากขึ้นตามลำดับ

ขบวนการนิสิตนักศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนและกิจกรรม กลุ่มคนที่สำคัญก็คือ นิสิต นักศึกษาที่มีแนวความคิดที่จะรับผิดชอบสังคมซึ่งเกิดขึ้นทุกยุคสมัย กิจกรรมจึงเป็นเครื่องมือของกลุ่มที่มีเป้าหมายที่จะขยายความคิดออกสู่นิสิตนักศึกษาในวงกว้างมากขึ้น กิจกรรมนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการสร้างสำนักทางสังคมแล้ว อีกด้านหนึ่งเนื้อหาของกิจกรรมก็เป็นสิ่งสะท้อนถึงความคิดของนิสิตนักศึกษาด้วย

การดำเนินงานที่เป็นอิสระของปัจเจกบุคคลและกลุ่มนิสิตศึกษารุ่นแรก ถึงแม้จะขาดอำนาจในฐานะตัวแทนของนิสิตนักศึกษา แต่ก็มิใช่ชีวิตชีวา มีวิญญูณและมีพลัง จนกระทั่งถึงกลุ่มก้าวหน้าในปัจจุบันที่อาศัยองค์กรนิสิตนักศึกษาเป็นแกนในการเคลื่อนไหว ซึ่งสามารถจัด

กิจกรรมได้ในวงกว้าง มีความชอบธรรมและได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ มีคณะกรรมการ และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีระบบระเบียบมากขึ้น แต่หลังนิสิตนักศึกษาหลับเซาลง กว่าเค็ม ประวัติศาสตร์ของขบวนการนิสิตนักศึกษา ได้แสดงออกถึงการเติบโตอย่างถึงที่สุด จนกระทั่งถึงยุคเงิบของหลังนิสิตนักศึกษา ทัศนากการดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและน่าติดตามศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะศึกษาพัฒนาการของขบวนการนิสิตศึกษานับแต่ยุคก่อตั้งมหาวิทยาลัย จนกระทั่งถึงปีพ.ศ. 2526 โดยจะมุ่งพิจารณาเฉพาะกลุ่มที่มีบทบาททางสังคมและการเมืองในแต่ละยุคสมัยลักษณะขององค์กรและการเคลื่อนไหวโดยสรุป รวมทั้งถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ รวมกลุ่มของนิสิตนักศึกษา โดยศึกษาจากลักษณะการก่อตัวเฉพาะแนวความคิดใหม่ ๆ ที่ปรากฏขึ้นใน ขณะนั้น โดยจะแบ่งยุคของการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาออกเป็น 6 ช่วงเวลา ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวของนิสิตศึกษาก่อนปีพ.ศ. 2506
2. การเคลื่อนไหวของนิสิตศึกษาพ.ศ. 2507-2511
3. การเคลื่อนไหวของนิสิตศึกษาพ.ศ. 2511-2514
4. การเคลื่อนไหวของนิสิตศึกษาพ.ศ. 2515-2519
5. การเคลื่อนไหวของนิสิตศึกษาพ.ศ. 2519-2524
6. การเคลื่อนไหวของนิสิตศึกษาพ.ศ. 2524-ปัจจุบัน

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์เอาไว้ดังนี้

1. ศึกษาการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาที่เกิดขึ้นก่อนปี พ.ศ. 2507 เพื่อเป็นพื้นฐาน ในการสร้างความเข้าใจบทบาทของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อสังคมในสมัยต่อ ๆ มา
2. ศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรวมตัวของนิสิตนักศึกษา ซึ่งมีบทบาทใน ฐานะกลุ่มผู้นำนิสิตศึกษาระหว่าง พ.ศ. 2508-2526 อันจะนำไปสู่ความเข้าใจในพัฒนาการ ของความคิดทางสังคมของผู้นำนิสิตนักศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดบทบาทของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อสังคม
3. การศึกษาการดำเนินงานและกิจกรรมซึ่งกลุ่มผู้นำนิสิตนักศึกษาใช้ในการเคลื่อนไหว เพื่อให้ได้รับความร่วมมือ และสนับสนุนจากนิสิตนักศึกษาโดยทั่วไป และเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหาที่เกิดขึ้นในขบวนการนิสิตนักศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาบทบาทของนิสิตนักศึกษาที่มีต่อสังคมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2466-2526 โดยจะพิจารณากลุ่มที่บทบาทเด่นเป็นผู้นำทางด้านความคิดใหม่ ๆ ในแต่ละยุคสมัย เป็นตัวแทนของขบวนการนิสิตนักศึกษา และจะกำหนดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะบทบาทนิสิตศึกษาระดับมหาวิทยาลัย เพราะพลังของนิสิตนักศึกษาดังกล่าวได้แสดงถึงพัฒนาการอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานได้ชัดเจนพอสมควร และยังมีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาและของนักเรียนทั่วประเทศอีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

จะดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Methods) โดยจะศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ หนังสือทางด้านการศึกษา และสังคมศาสตร์ วารสาร ระเบียบ คำสั่ง ต่าง ๆ ของราชการรวมทั้งบทสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์และเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์

ประโยชน์ที่จะได้รับ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะทำให้มองเห็นภาพการเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องของพลังนิสิตนักศึกษาทั้งในกลุ่มที่มีบทบาทนำขบวนการ และรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มนิสิตนักศึกษา ดังกล่าวแล้ว ยังจะทำให้ทราบสาเหตุ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเติบโตและขบเซาของขบวนการนิสิตนักศึกษา ซึ่งเกิดต่อเนื่องกันมาในประวัติศาสตร์ ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์พอสมควร สำหรับผู้ที่รับผิดชอบงานด้านนิสิตนักศึกษา และผู้ที่สนใจโดยทั่วไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย